

ВАСИЛИЈЕ КРЕСТИЋ
САНУ, Београд

ГОВОР ПОВОДОМ ОТВАРАЊА ИЗЛОЖБЕ: ДИНАСТИЈА ОБРЕНОВИЋА – ИЗ ЗАОСТАВШТИНЕ

Притиснути смо бременом свакодневних и разноврсних проблема и брига, све више смо склони заборау, све више потискујемо историјско памћење, као да нам је крива историја што је нисмо добро научили, (што из ње нисмо извукли нужне поуке, па јој се светимо занемаривањем и одбацивањем). Таква врста освете, живот је то показао и нашем и многим другим народима, увек има узвратно дејство. У њој, по правилу, страда осветник, који не поштује музу Клијо и њена начела. Страда онај за кога историја није ни *lux veritatis*, ни *magistra vitae*, ни *testis temporum*. Бахати и самоуверени какви јесмо, често умишљамо да права историја почиње од нас и нашег времена, од догађаја које ми кројимо и чији смо учесници. Примитивно и незналачки занемарујући и потцењујући прошлост, ми желимо бољу и светлију будућност, али без бусоле, без путева који су одавно трасирани и разорени нашим немаром и нашим кратким памћењем.

Историјски музеј Србије и Музеј града Београда имају превасходни задатак да негују здраво, на прворазредним изворима и првереним научним чињеницама засновано историјско памћење, без улешшавања али и без обезвређивања догађаја, времена и личности. Они су одлучили да и са циљем и задатком извуку из заборава све што се у овом часу може извући о династији Обреновића. То није лако и једноставно, јер ускоро ће бити пуних стотину година од када је нестало те династије, а њеним нестанком нетрагом је пропало и безброј предмета којима би Обреновићи данас, на овој Изложби, могли бити представљени. Због тога са разлогом можемо и морамо бити тужни не само зато што смо изгубили ненадокнадиве материјалне вредности, већ пре свега стога што су у неповрат отишле и ничим не могу бити надокнађене културне драгоцености.

Изложба која је пред нама представља династију Обреновића и њихову заоставштину са више од 600 експоната. То су, додуше, остаци остатака, али стручно одабрани и са разних страна сабрани на једно место, пропраћени одговарајућим објашњењима, они чине заокружену целину и дочаравају време, догађаје, личности и друштвени и културни миље доба када се на челу Кнежевине и Краљевине Србије налазила династија Обреновића.

Разгледањем ове Изложбе боље упућени у српску националну историју XIX века могу освежити и допунити своја знања. Мање обавештени, посредством експоната, као што су заставе, печати, одликовања, одећа,

лични предмети, накит, намештај, оружје, предмети примењене уметности, ликовна дела, фотографије, документа, књиге и друго, визуелним путем, са лакоћом могу схватити дух времена, значај појединих представника и читаве династије Обреновића за настанак и развитак српске државе, српског друштва, привреде и културе.

Аутор Изложбе, Љиљана Станојевић, са коауторима Љубицом Крстић-Поповац, Ђорђем Митровићем, Андрејом Вујновићем, Тијаном Јовановић-Чешка и Владимиром Мереником, нису желели да изложеним предметима прикажу целокупни развој Србије у XIX веку, када су се на челу државе налазили Обреновићи. Циљ им је био да посредством сачуване заоставштине пруже што потпунију слику о династији. Захваљујући солидном историјском знању, лепом искуству у организовању изложби, помоћи коју је имала од поменутих коаутора и рецензента проф. Радоша Љушића, Љиљана Станојевић је, у границама расположивог материјала и простора, учинила све што се могло учинити. На најбољи начин они су, сви заједно, обавили један поштовања вредан културни задатак, што са задовољством и похвалама желим да истакнем. Пројект поставке ове амбициозно замишљене и са културноисторијског становишта добро дошле изложбе урадила је архитект Борјана Шуваковић. Техничку реализацију остварили су Витомир Милош и Радосав Ранковић.

Изложбу прати и каталог, за који је о Обреновићима написао инвентивни текст проф. др Радош Љушић. За ову прилику он је израдио и досад најпотпунији родослов породице Обреновић. Уз текст проф. Љушића у каталогу се налази и инструктивни чланак Ђорђа Митровића *О заоставштини породице Обреновић*, писан на основу архивских података и расположиве литературе. Оваквог садржаја, каталог чини неодвојиви део Изложбе и са њом је у свему усаглашен.

На крају, остаје нам да захвалимо и честитамо колегиници Љиљани Станојевић, свима коауторима и њиховим сарадницима на лепо замишљеној и зналачки оствареној Изложби. Историјски музеј Србије и Музеј града Београда овом Изложбом су показали да су на завидном стручном и научном нивоу, да су у стању да савладају све задатке који спадају у домен њихове делатности, и да због тога заслужују већу пажњу одговорних друштвено-политичких чинилаца од оне која им се иначе поклања. Кад помињем већу пажњу мислим на елементарне услове и могућности рада поменутих двеју установа, јер не треба заборавити да су оне без крова над главом, да културно благо непроцењиве вредности, које је њима поверено на чување, није заштићено на прави начин, да се оно налази на ходницима у неадекватно смештеним просторијама, по разним не наменски грађеним депоима, таваницама и подрумима, изложено влази, прљавштини и потенцијалним крадљивцима. Ово је прилика да то јавно поменемо и подсетимо све одговорне, да пожуре, јер, колико сутра, све може да буде касно.

Dixi et animam meam salvavi.